

тійний ріст власного капіталу та стабільний економічний розвиток, а також конкурентоспроможність підприємств;

- приймати об'єктивні управлінські рішення щодо цільового використання як позичкового, так і власного капіталу та організувати чітке інформаційне, нормативне та правове забезпечення.

Література

1. Лапин Е.В. Оценка экономического потенциала предприятия / Е.В. Лапин. – Сумы : ИТД "Университетская книга", 2002. – 310 с.
2. Лук'яненко І.Г. Економетрика / І.Г. Лук'яненко, Л.І. Краснікова. – К. : Тов-во "Знання", КОО, 1998. – 494 с.
3. Коюда В.О. Методичний підхід щодо аналізу використання інвестиційного потенціалу підприємства / В.О. Коюда, О.П. Коюда // Економіка розвитку. – 2006. – № 1. – С. 93-99.
4. Коюда О.П. Визначення інвестиційної привабливості підприємств / О.П. Коюда // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ. – 2003. – Вип. 175. – С. 154-162.
5. Панкова М. Чинники підвищення ефективності інвестиційної діяльності / М. Панкова // Схід. – 2002. – № 1(44). – С. 10-13.
6. Политэкономия (история экономических учений, экономическая теория, мировая экономика) / под ред. Д.В. Валового. – Изд. 4-ое, [перераб. и доп.]. – М. : ЗАО "Бизнес – школа "Интел – Синтез", 2000. – 408 с.
7. Скворцов І.Б. Оцінка інвестиційної привабливості галузей в системі макроекономічного планування / І.Б. Скворцов, О.Ю. Ємельянов, О.М. Сегедій // Торгівля, комерція, підприємство : зб. наук. праць. – Львів : Вид-во ЛКА, 2001. – С. 196-198.

Карковская В.Я., Малиновский Ю.В., Малиновский И.П. Анализ эффективности инвестиционного потенциала машиностроительных предприятий

Проанализирована эффективность инвестиционного потенциала машиностроительных предприятий на основе расчета рентабельности инвестиций. Приведен алгоритм расчета рентабельности инвестиций машиностроительных предприятий. Исследована возможность предприятия генерировать прибыль, реинвестировать ее, наращивать обороты.

Ключевые слова: рентабельность активов, рентабельность собственного капитала машиностроительных предприятий, инвестиционный потенциал.

Karkovska V.Ya, Malynovsky Yu.V., Malinovsky I.P. Analysis of efficiency of investment potential of machine-building enterprises

Analysed efficiency of investment potential of machine-building enterprises on the basis of calculation of profitability of investments. The algorithm of calculation of profitability of investments of machine-building enterprises is resulted. Investigational possibility of enterprise to generate an income, reinvest it, grow turns.

Keywords: profitability of assets, profitability of property asset of machine-building enterprises, investment.

УДК 364.32:346.6(477)

Доц. В.М. Кміть, канд. екон. наук;
магістр І.В. Кунашук – Львівський НУ ім. Івана Франка

ОЦІНКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВНЕСКІВ

Розглянуто особливості функціонування єдиного соціального внеску з метою визначення ефективності його застосування та обґрунтування доцільності врахування міжнародного досвіду єдиної системи адміністрування. Запропоновано альтернативні підходи до організації системи обчислення, сплати та адміністрування цього платежу.

Ключові слова: єдиний соціальний внесок, система соціального страхування, система адміністрування соціальних внесків, Пенсійний фонд України.

Вступ. Однією із причин поширення в Україні останніми роками тіньового сектору економіки стала непослідовність процесів у трансформаційній економіці, що пояснюють недостатньою ефективністю політики державного регулювання економіки, нестабільністю податкового законодавства та його незадовільним станом, мінливістю політичної ситуації в державі тощо. Характерною ознакою цих процесів, що значною мірою провокують підприємців переходити у тіньовий сектор, є надмірно високе податкове навантаження, вагому частину якого становлять платежі соціального характеру.

Починаючи з 1998 р., в Україні продовжується процес запровадження системи загальнообов'язкового соціального страхування в Україні, яка згідно із Законом № 16/98 [2] містить п'ять видів соціального страхування: з тимчасової втрати працездатності, від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, на випадок безробіття та пенсійне. Ще одним видом страхування вважають медичне, проте доцільно наголосити, що цей вид поки що не є реалізованим на практиці. Дедалі більше негативних чинників, протягом останнього десятиліття у діяльності вітчизняних Фондів соціального страхування зумовили необхідність реформування як методики обчислення і сплати соціальних внесків, так і системи їх адміністрування.

Одним з основних напрямів удосконалення системи соціального страхування та адміністрування соціальних платежів стало запровадження з 1 січня 2011 р. єдиного соціального внеску (далі – ЄСВ). Визначення передумов ефективної системи збирання та акумуляції внесків зазначено в Законі України № 2464 [2] (далі – Закон). Згідно із Законом [2]: ЄСВ – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за наявними видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Поряд із тим, що адміністрування ЄСВ (зокрема, ведення обліку платників ЄСВ, забезпечення збирання та ведення обліку страхових коштів, контроль за повнотою та своєчасністю їх сплати, ведення Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування) передане Пенсійному фонду України (далі – ПФУ), інші Фонди не підлягають розформуванню – вони займаються питаннями, пов'язаними з використанням коштів цих фондів та проведенням унаслідок цього перевірок страхувальників. Незважаючи на те, що передбачалося одним внеском замінити раніше сплачувані чотири, спростивши цим самим порядок нарахування і сплати, складання та подання звітності, а також адміністрування страхових внесків, як і в будь-якому починанні, поки що є більше запитань, аніж відповідей.

Питання щодо доцільності запровадження єдиного соціального внеску та напрями реформування системи адміністрування досліджували як українські, так і зарубіжні вчені, такі як: З. Анузік, П. Берренд, С. Бортнік, Є. Во-

ротін, І. Динь, Д. Карамішев, Л. Карамішева, М. Карлін, Є. Максимчук, І. Приймак, С. Рос, Г. Харрісон та ін. При цьому найбільше уваги зосереджено на вивченні нового порядку обчислення і сплати ЄСВ. Водночас поза увагою науковців залишаються питання стосовно ефективності застосування єдиної системи адміністрування цього платежу.

Постановка завдання. Актуальність теми дослідження полягає в необхідності аналізу ефективності функціонування ЄСВ, оскільки внесок було запроваджено понад рік тому, що дає змогу оцінити перші результати його функціонування. Завданням цього дослідження є визначення альтернативних підходів до належної організації системи адміністрування ЄСВ.

Результати дослідження. Запровадження ЄСВ, без сумніву, дало змогу значно спростити взаємодію платників із Фондами соціального страхування. Це, зокрема, стосується також і адміністративних витрат роботодавців на оформлення платежів, підготовку та подання звітності, кількість яких значно скоротилася. Механізм обчислення, нарахування і сплати ЄСВ функціонує за тим же принципом, за яким здійснювалась сплата страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Розмір сплати ЄСВ визначають відповідно до класів професійного ризику виробництва з урахуванням видів їх економічної діяльності.

Однак, попри позитивні моменти нововведення, багато питань потребують доопрацювань. Так найважливішою проблемою, що виникає між суб'єктами соціального страхування, виступає розподіл меж фінансової відповідальності. Розподіл страхових платежів здійснюється між роботодавцями, найманими працівниками, державою (державним бюджетом) та місцевими органами влади (місцевими бюджетами).

Внески на соціальне страхування в різних пропорціях розподіляються між роботодавцями та застрахованими особами. Частка останніх становить від 40 до 66 % внесків. Наприклад, частка виплат застрахованих осіб стосовно загальної суми страхового внеску становить у: Чорногорії – 28,1 %, Німеччині – 20,2 %, Австрії – 17,2 %, Люксембурзі – 15 %, Чехії – 12,5 %, Сербії і Угорщині – 11,5 %. Частка роботодавців у загальній сумі внеску змінюється від 34 до 60 %. Особливою ознакою цих співвідношень у зазначених країнах є залежність ставок внесків безпосередньо від економічного становища в країні. Стосовно окремих видів страхування зберігається участь підприємств і самих працівників. Так, частку відрахувань для роботодавців і працівників на страхування від безробіття чітко встановлено у: Німеччині – 3,25 % та 3,25 %, відповідно; Канаді – 4,13 % та 2,9 %; Франції – 5,13 % та 3,04 %; США – 6,2 % та 0 %; Швеції – 5,42 % (застраховані особи роблять внески у сумі від 35 до 100 крон на місяць, що дорівнює відповідно 4,65 % – 13,3 дол. США); Італії – 4,41 % та 0 %; Японії – 0,75 % та 0,4 % [9].

На суму єдиного соціального внеску, який сплачують роботодавці в складі нарахувань на Фонд оплати праці й утримань за рахунок робітників, в Україні прямо впливають такі основні показники, як розмір заробітної плати, а також прирівняних до неї сум і заборгованість з її виплати, оскільки витрати на оплату праці, а також на сплату нарахувань відносять до витрат під-

приємства згідно з пп. 138.8.2 та пп. 143.1 Податкового кодексу України [1] (далі – ПКУ) та, відповідно, вказують на рівень навантаження на підприємство. Основною причиною зростання заборгованості з ЄСВ, відповідно, є невиклата заробітної плати.

Здійснюючи заходи з детінізації заробітної плати, за I квартал по Україні надіслано матеріали стосовно 107010 суб'єктів господарювання, які порушували законодавство щодо оплати праці [4, с. 2]. Для подолання зазначеної вище тенденції, органи ПФУ запропонували таку норму: якщо підприємство погасить борги з ЄСВ, то матиме право на розстрочення заборгованості зі страхових внесків, яка виникла станом на 1 січня 2011 р. [5, с. 3]. За даними Пенсійного фонду України, як основного адміністратора ЄСВ, динаміка надходжень внеску супроводжувалась такими тенденціями [4, с. 2]:

- протягом 2011 р. спостерігалось зростання кількості страхувальників. Якщо на початку року прозвітували 14,3 тис. страхувальників за 322,6 тис. осіб, то наприкінці – 15,2 тис. страхувальників за 368,5 тис. осіб;
- значно збільшилася кількість роботодавців, які подають звітність із використанням електронного цифрового підпису (далі – ЕЦП). Якщо на кінець 2010 р. таких роботодавців було 905, то наприкінці 2011 р. – вже 1829 юридичних і фізичних осіб виявили бажання використовувати ЦЕП.

Нижче подаємо динаміку заборгованості з виплати заробітної плати станом на початок 2011 р. та її щомісячні показники, заборгованість із виплати ЄСВ за III квартал 2011 р. (рис.).

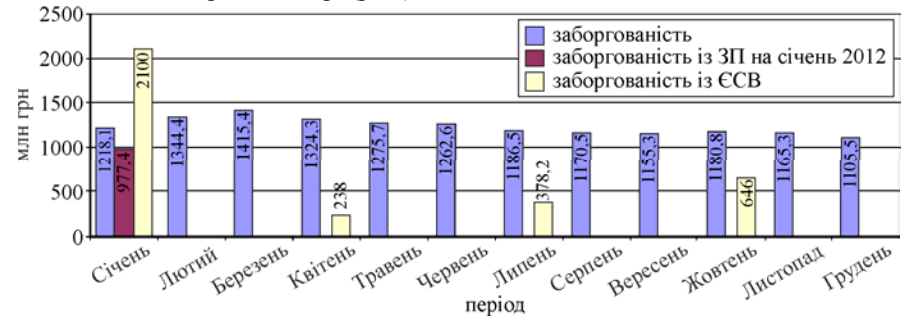

Рис. Показники заборгованості з ЄСВ та заробітної плати (сформував автори з використанням джерел: [4, с. 2], [5, с. 3], [10])

Якщо аналізувати структуру заборгованості із ЄСВ за 9 місяців 2011 р., то понад 79 % заборгованості становить заборгованість економічно активних суб'єктів господарювання, решта – підприємства, що перебувають на стадії банкруства. Отже, зважаючи на короткострокову практику застосування ЄСВ та незначний досвід єдиної системи сплати такого внеску, в Україні мають право на існування альтернативні пропозиції щодо організації такої системи. Доходи установ і організацій соціального характеру мають різні вимоги щодо потреб у даних, зберігання записів та інших аспектів, пов'язаних з основними процесами збирання. Існують також розбіжності щодо бази оподаткування, доходів та інші сторони, які необхідно узгодити. Хоча такі відмінності й ускладнюють реалізацію інтеграційних проектів, однак вони є ви-

рішуваними, що не усуває того факту, що основні вади значно поширені в обох системах, навіть якщо деталі можуть відрізнятися [7, с. 15].

Для країн, які перейшли до інтеграції діяльності з адміністрування внеску, часто виявляється закономірним, що граничні витрати на розширення системи, що використовуються з метою адміністрування податків, для об'єднання із внесками на соціальне страхування є відносно незначними. Це особливо важливий фактор для тих країн, які не мають достатньо коштів для здійснення двох схожих реформ у різних установах. Наприклад, деякі країни [6, с. 15] об'єднують такі внески, як: компенсація у разі нещасних випадків, внески на охорону здоров'я, дитину, студентські кредити та інші виплати на користь податкових органів. Хоча особливості організації такої системи в кожній країні значно відрізняються, однозначною і незаперечною для всіх країн є об'єктивна ефективність використання органів податкової системи в перспективі зниження адміністративних витрат та підвищення ефективності сплати соціальних платежів (табл. 1).

Табл. 1. Типи систем адміністрування в зарубіжних країнах

Адміністрування установою сфери страхування (17 країн)	Адміністрування органами податкової служби (11 країн)
Австрія, Бельгія, Греція, Іспанія, Італія, Корея, Люксембург, Мексика, Німеччина, Польща, Португалія, Словацька Республіка, Туреччина, Франція, Чехія, Швейцарія, Японія	Великобританія, Данія, Ірландія, Ісландія, Канада, Нідерланди, Норвегія, США, Фінляндія, Угорщина, Швеція

Стосовно адміністрування, внески на соціальне страхування (зокрема на основі доходів) мають багато особливостей "податкового типу", хоча й мають конкретну мету. Спеціальні угоди, що стосуються роздільного обліку, хоча поширюються на ці внески, і обмін інформацією роботодавця здійснюється з установою, відмінною від податкових органів, але принципи сплати значною мірою схожі з тими, які використовують для податків, особливо в частині утримань із доходів працівника.

В існуючих паралельних системах соціального внеску, така як зараз є в Україні (тобто соціальний внесок адмініструє ПФУ, а податок на доходи фізичних осіб – органи Державної податкової служби України (далі – ДПСУ)), законодавча база містить всі повноваження, необхідні для роботи, зокрема повноваження примусового стягнення. У кожному випадку відповідне законодавство створює організації, відповідальні за їх управління. Відповідно, кожен Фонд отримує всі законодавчі та юридичні повноваження, які йому необхідні, зокрема юридичну відповідальність, з метою оцінювання, процедур сплати чи встановлення пільг.

Отже, різні підходи до таких завдань, як зміст звітної інформації, можна визначити в різних законодавчих актах. Наприклад, для податку на доходи фізичних осіб, роботодавці можуть переводити платежі протягом року, але подавати декларацію, яка підсумовує загальне утримання на окремого співробітника, можуть лише на кінець звітного року. Для виплат із безробіття та пенсій кожного місяця звіт можна подавати із зазначенням усіх працівників, їх заробітної плати та статусу. Для медичного страхування, законодавство може ви-

магати подання інформації, яка буде подана спочатку (коли особа стає працівником) і має оновлюватися щомісяця, аби показати: звільнення чи прибуття нових працівників, або зміни щодо інформування про інших членів сім'ї.

Країнам, які планують покращити ефективність адміністрування консолідованого внеску чи окремих внесків, доцільно враховувати необхідність проведення реформ, що повинні бути здійснені як у податкових органах, так і, частково, в органах адміністрування соціальних внесків. Центральним місцем у цьому є стратегічний вибір, чи: зберегти податкові органи і Фонди соціального страхування як окремі установи (включаючи механізми, створені для обміну інформацією); прагнути до консолідації установ в єдине відомство, що буде займатись адмініструванням.

Під час ухвалення рішення щодо інтеграції, уряд повинен розглянути можливості органів адміністрування соціального внеску стосовно досягнення такого ж високого рівня сплати, як і ДПСУ, а також важливість ефективного використання обмежених державних ресурсів, уникаючи дублювання розробки ІТ-систем та необхідної інфраструктури. Делегування відповідальності щодо сплати на податкові органи усуває дублювання основних функцій, які могли б виникнути у сфері оброблення, стягнення примусових платежів та декларацій. Це дає змогу досягнути значного скорочення адміністративних витрат із:

- зменшення кількості персоналу та економії від масштабу в галузі управління людськими ресурсами та підготовки кадрів, меншої кількості менеджерів і загальних процесів реєстрації для отримання відшкодування і самої оплати, а також введення даних та їх перевірки;
- зниження витрат на інфраструктуру в службових приміщеннях, телекомунікаційних мереж, а також пов'язаних із ними функцій;
- ліквідації дублювання витрат на розширення та зменшення ризику в системі технічного обслуговування.

Накладання відповідальності за адміністрування на ДПСУ значно знижує витрати роботодавців (внаслідок зменшення кількості документів, як результат спільних форм і систем обліку даних, а також загальну програму аудиту покриття ПДВ, доходи і податки на заробітну плату, соціальні внески). Ширше використання Інтернету, що базується на електронному поданні та використанні платіжних систем упродовж податкового адміністрування, також знижує витрати платника податку. Для інтеграції системи сплати внеску було запропоновано перехідні заходи, що визначають основні проблеми, з якими можна зіткнутись у процесі реформування (табл. 2). Таке спрощення може також допомогти підвищити точність розрахунків, які зробили роботодавці, а отже, рівень дотримання чинних положень законодавства.

Система сплати соціальних внесків повинна бути інтегрована в основні процеси адміністрування у податковій системі. Сплачені податки, звіти і декларації, які подав роботодавець, потрібно використовувати як основу для інформації з метою оцінювання та акумуляції платежів, внесення поправок для включення нових полів інформації, необхідних для ефективності сплати та адміністрування соціального внеску.

Табл. 2. Перехідні заходи перед інтеграцією систем [6, с.21]

Сфера регулювання	Мета	Підхід для досягнення
Управління збором	Комплексне управління результатами, відстеження результатів порівняно із їх планом, підходи до підвищення продуктивності	Об'єднання існуючих звітів для відстеження продуктивності податків і внеску на соціальне страхування в одному звіті
Аудит	Єдиний аудит як для податкових платежів, так і для соціальних внесків	Особи, які здійснюють об'єднаний аудит, використовують об'єднані звіти, інформаційні повідомлення щодо податкових та соціальних відрахувань
Заповнення інформації звітів, особливо щодо утримань із спільною формою декларації	Інтегровані декларації	Після інтеграції декларацій клієнти можуть використовувати їх доти, поки будуть інтегровані комп'ютерні системи і, маючи тимчасові системи, що поділяють інформацію декларації на два окремі потоки, для податкових і соціальних цілей

Системи повинні бути призначені для збирання певної інформації, пов'язаної з учасниками, та її передачі до установ соціального страхування у формі, сумісній із IT-системами Фондів соціального страхування. Інтеграція повинна бути максимально "безшовною", наскільки це можливо. Вона повинна встановити загальну основу визначення податкових і грошових зобов'язань, загальних платежів, звітні дати і форми звітності, загальні санкції за невиконання.

Висновки. У разі інтеграції процедур адміністрування соціальних внесків органами податкової служби, основними цілями для досягнення потенційних переваг можна визначити такі:

- покращення продуктивності адміністрування завдяки підвищенню ефективності;
- максимальне дотримання комплексного підходу до аудиту і примусового стягнення;
- зниження податкового навантаження та рівня відповідальності платників податків завдяки скороченню кількості звітів і платежів, які вони повинні здійснити, а також зменшенню кількості державних установ, з якими вони повинні мати справу;
- зниження сукупної вартості адміністрування для уряду в розрізі різних програм;
- скорочення адміністративних витрат установ соціального характеру шляхом інтегрування інформації про платежі та критерії на основі інформації, зібраної раніше для потреб Фондів.

З урахуванням цих цілей можна викласти деякі принципи проектування, які потрібно дотримати, а саме:

- виключення дублювання діяльності, узгодження діяльності установи з відповідними органами;
- повинно бути встановлено уніфікований термін подання звітів, декларацій, розрахунків, інформаційної звітності для всіх роботодавців про найманих працівників;
- простота адміністрування загалом та рівень навантаження на платників податків повинні бути ключовими факторами у виборі рішення під час визначення типу системи адміністрування.

З метою удосконалення вітчизняної системи адміністрування ЄСВ необхідно виважено підходити до формування соціальної політики на рівні держави та поліпшити організацію служби менеджменту як на рівні ПФУ, так і кожного окремого Фонду обов'язкового соціального страхування. Адміністративна система соціального страхування потребує комплексного реформування з метою скасування неефективного адміністрування страхових Фондів і створення ефективної системи соціальних послуг шляхом формування конкурентного ринку соціальних послуг. Крім цього, Міністерство соціальної політики має розробити чітку стратегію розвитку обов'язкового пенсійного і соціального страхування, основними цілями якої повинні стати вдосконалення процесу сплати й адміністрування ЄСВ, підвищення якості страхових послуг і задоволення потреб клієнта, а також підвищення ефективності, раціонального та цільового використання бюджетних коштів.

Література

1. Податковий Кодекс України від 23.12.2010 р., № 2755-17. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
2. Закон України "Про облік та збір єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування": Закон України від 08.07.2010 р., № 2464-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/T102464.html
3. Андрусенко Н. Зволікати з пенсійною реформою не можна / Н. Андрусенко // Вісник Пенсійного фонду України, загальнодержавне інформаційно-аналітичне видання. – 2011 – № 24. – С. 2.
4. Короневський В. Фонд виконав завдання I кварталу / В. Короневський // Вісник Пенсійного фонду України, загальнодержавне інформаційно-аналітичне видання. – 2011. – № 16. – С. 2.
5. Морозова Л. Бюджет Фонду стабільно наповнюється / Л. Морозова // Вісник Пенсійного фонду України, загальнодержавне інформаційно-аналітичне видання. – 2011. – № 44. – С. 3.
6. Barrand P. Integrating a Unified Revenue Administration for Tax and Social Contribution Collections: Experiences of Central and Eastern European Countries / Peter Barrand, Stanford Ross, Graham Harrison // International Monetary Fund. – 2004. – 51 с.
7. Jang S. The Unification of the Social Insurance Contribution Collection System in Korea / Sinchul Jang // OECD social, employment and migration working paper. – 2007. – № 10. – 60 с.
8. Zoran Anusic. "International experience in consolidated social contributions and tax collection, reporting and administration". World Bank, ECSHD. – 2005.
9. Єдиний соціальний внесок: міжнародний та вітчизняний досвід. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=324596&cat_id=310882&showHidden=1.
10. Заборгованість із виплати заробітної плати у 2012 році. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>

Кмить В.М., Кунашук И.В. Оценка функционирования единого социального взноса в Украине и меры совершенствования системы администрирования социальных взносов

Рассмотрены особенности функционирования единого социального взноса с целью определения эффективности его применения и обоснования целесообразности учета международного опыта единой системы администрирования. Предложены альтернативные подходы к организации системы начисления, взимания, администрирования данного платежа.

Ключевые слова: единый социальный взнос, Пенсионный фонд Украины, система социального страхования, система администрирования социальных взносов.

Kmit V.M., Kunashchuk I.V. Evaluation of functioning of the single social contribution in Ukraine and measures of the collection system of social insurance contributions improvement

The features of the single social contribution functioning are considered in order to estimate the effectiveness of its application and substantiate the expediency to take into account the international experience of the single collection system. Alternative approaches to organization of the system of calculation, collection and payment administration are offered.

Keywords: single social contribution, Pension Fund of Ukraine, social insurance system, collection system of social contributions.

УДК 338.2:33 Асист. Ю.С. Колодій; доц. П.І. Стецюк, канд. екон. наук – НУ "Львівська політехніка"

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Запропоновано формування державних програм соціально-економічного розвитку як одного з різновидів індикативного планування. Проаналізовано види державних програм. Охарактеризовано процедуру формування державних програм соціально-економічного розвитку на прикладі Київської області. Запропоновано шляхи покращення виконання заданих показників у житловому будівництві.

Ключові слова: програма соціально-економічного розвитку, житлове будівництво, індикативне управління.

Актуальність проблеми. Важливе місце у впливі держави на економічні процеси займає індикативне планування. Воно є адекватною ринковим відносинам формою макроекономічного планування. Державні програми соціально-економічного розвитку є важливим елементом державного регулювання як окремої галузі, так і економіки загалом.

Аналіз останніх наукових досліджень. Індикативне планування – це механізм координації інтересів та діяльності державних і недержавних суб'єктів управління економікою, який поєднує її державне регулювання з ринковим і неринковим її саморегулюванням та ґрунтується на розробленні системи індикаторів соціально-економічного розвитку.

Основні проблеми індикативного планування розвитку суб'єктів господарювання, характеристики елементів та розробки системи індикаторів досліджено та описано у працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як В. Аверянова [3], В. Кушлін, Н. [1] Волгін, А. [1] Петров, А. Волошин, В. Марцин та ін. Вони дослідили умови і закономірності соціально-економічного розвитку, висвітлили особливості перебігу цих процесів в економічних системах різних типів, нагромаджено значний досвід і розроблено методи оцінювання ефективності та ризиків соціально-економічного розвитку підприємств у глобальній економічній системі.

Мета роботи – визначення та удосконалення процесу формування державних програм соціально-економічного розвитку, що стосується житлового будівництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із різновидів індикативного планування є формування державних програм соціально-еконо-

мічного розвитку. Цей різновид на сьогодні найповніше використовують державні органи влади. Програми економічного і соціального розвитку України розробляють і класифікують таким чином.

За рівнем значущості програми поділяють на: національні; державні (міждержавні); галузеві (міжгалузеві); регіональні та цільові комплексні; надзвичайні. Національну програму, розробляють на основі довгострокових економічних прогнозів, вона охоплює найважливіші макроекономічні пропорції. Вона має інформаційно-орієнтований характер, даючи змогу підприємствам нормально функціонувати у системі народногосподарських пріоритетів у виробництві продукції, технічному розвитку, структурній перебудові господарства. Програма економічного й соціального розвитку України – це комплексна система цільових завдань і планованих державою ефективних шляхів і засобів досягнення поставлених цілей, термінів виконання цих завдань, їх виконавців і джерел фінансування; це адресний документ, у якому передбачено комплекс взаємопов'язаних з ресурсами, виконавцями й термінами здійснення заходів, які належать до різних сфер діяльності (наукової, проектно-конструкторської, будівельної, виробничої та ін.).

Державну програму економічного і соціального розвитку України на довгострокову перспективу розробляють на період, який дорівнює 10-15 рокам, з коригуванням, а також продовженням її горизонту кожні п'ять років; на середньострокову перспективу розробляють на період від 3 до 5 років і щороку коригують. Вона містить визначення й обґрунтування стратегічних цілей і пріоритетів соціально-економічної політики держави, напрями їх реалізації, найважливіші завдання, які мають бути вирішені на державному рівні. У програмі економічного й соціального розвитку України на середньострокову перспективу відображені: оцінка економічного й соціального розвитку України за попередній період та економічна кон'юнктура, що очікується на початок періоду, на який розробляється програма; концепція економічного й соціального розвитку України на середньострокову перспективу; макроекономічна та соціальна політика; інституційні перетворення; інвестиційна, інноваційна, структурна, науково-технічна та аграрна політика; зовнішньоекономічна політика; регіональна економічна та екологічна політика.

Надзвичайні програми розробляють у критичних ситуаціях, наприклад: під час стихійного лиха, в умовах кризи, масового безробіття, загрозливої інфляції. Вони, зазвичай, короткострокові. При їх здійсненні вагоме місце займають засоби адміністративного регулювання.

У Державній програмі відображають: аналіз сучасного стану; цілі та завдання розвитку; макроекономічні показники та пропорції, яких бажано досягти; заходи, пов'язані з удосконаленням фінансово-грошової системи, банківської діяльності; основні напрями розвитку галузей економіки та структурної перебудови; науково-технічна діяльність, соціальний розвиток, доходи населення та рівень життя, який має встановитися внаслідок виконання наміченої програми; загальні риси кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків; заходи щодо поліпшення зовнішньоекономічної діяльності, реформування відносин власності відповідно до Конституції України; заходи щодо